

«Hvorfor ikke sørge for at rovdyra blir en interessant ressurs slik hvalen og hval-safari er blitt?»

STIG HVOSLET WWF TIL NATIONEN.

Innhold:

Hval via verdensrommet

Radiosignaler fra en narhval i Canada fanges opp i København og forteller forskerne blant annet hvordan hvalene påvirkes av klimaendringer og støy.

• side 3

– Vi har de rette forslagene

Alliansen Arbeiderpartiet/Høyre torpederer regjeringens miljøpolitikk, mener politisk rådgiver Tore Killingland. Han reagerer også på Anniken Huitfeldts uttalelser om at regjeringen ikke gjør noe for å stanse forbruksveksten.

• side 5

Monarker og miljøvernere mot Monsanto

Motstanden mot verdens største bioteknologifirma er nå så stor at flere toppsjefer mener Monsanto bør trekke seg ut av England. Internasjonale investorer advarer mot å sette penger i selskapet.

• side 7

Politisk bomskudd

De trodde folk ville ha innvandring i valgkampen. Undersøkelser viser imidlertid at miljøvern er langt viktigere for velgerne. (Foto: Anne Elisabeth Næss, Scanpix)

Rikspolitikere og journalister prater om alt annet enn miljøvern i årets valgkamp. De feilvurderer sitt publikum, skal vi tro en meningsmåling utført for Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD).

Miljøvernsspørsmål er «svært viktig» eller «ganske viktig» for partivalget til rundt 72 prosent av velgerne. Til sammenligning synes bare 57 prosent at innvandringspolitikk er viktig.

• side 4 og 5

Lite kunnskap om miljøskader i Nordsjøen

Forskningsdirektør Hein Rune Skjoldal ved Havforskningsinstituttet mener miljøkonsekvensene av norsk oljevirksomhet i Nordsjøen er for lite dokumentert. Han peker spesielt på utslippene av såkalt «produsert vann» fra borebrønnene. Vannet inneholder en

blanding av flere velkjente miljøgifter. Eventuelle langtidsvirkninger av utslippene er aldri undersøkt. Fiskeridirektoratet støtter Skjoldals kritikk, og mener Miljøverndepartementet bør sørge for at man begynner å forske på problematikken.

• side 8

Natur & miljø Bulletin

utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør: Tom Erik Økland

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs, Kristian Jahre

Adresse: Postboks 342
Sentrum, 0101 Oslo.

Besøksadresse:
Skippergata 33

Tlf: 22 40 24 00.

Faks: 22 40 24 10.

Direkte: 22 40 24 + 25 (Økland),

23 (Toldnæs), 24 (Jahre)

E-post: redn@online.no

Neste utgave: 24.9.1999.

Abonnement:

199/år (privatpersoner),
500/år (bedrifter)

Annonser: Tlf: 23 12 20 70.

Faks: 23 12 20 71.

Trykking: Gan Grafisk.

Trykket på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:

Samme postadresse som N&M

Bulletin. Web:

http://www.naturvern.no

E-post: naturvern@naturvern.no

fagpressen

Undervurdert valgtema

Høstens valgsirkus startet med en velrettet pils. Dermed var dagsorden satt: Fremskrittspartiet og innvandringspolitikken har fått lov til å dominere nok en valgkamp. Siden har andre saker kommet til, eksempelvis skole- og utdanningspolitikk. Miljøvern har nesten ikke blitt nevnt med et ord i valgkampen. Unntakene dreier seg om lokale saker, hvor andre interesser enn selve vernet av natur eller miljø ofte er de sterkeste kreftene bak debatten.

Politikere og mediefolk sier til N&M Bulletin at miljøvern rett og slett ikke har vært et interessant tema i valgkampen. Samtidig viser en fersk spørreundersøkelse at velgerne setter miljøvern på tredje plass når de skal la tema styre sitt partivalg. Feltet er atskillig viktigere for folk flest enn innvandringspolitikk. Det er bare utdannings- og skole-spørsmål samt helse- og sosialområdet som er viktigere.

Det er ikke sjokkerende at Fremskrittspartiet ikke har flagget miljø som et viktig valgkamptema. Langt mer betenkelig er det at eksempelvis SV og Venstre ikke har vært synlige med noe som kan ligne på en miljøprofil i valgkampen. Og mye tyder på at disse partiene kan angre på sin unntakshet. Folket er nok rett og slett mer opptatt av miljø enn politikerne tror.

Bedre blir ikke situasjonen når landets største aviser kun bruker plass på pils- og colakasting, mens Knut Lindh i TV2 forklarer miljøvernets fravær i valgsendingene med utsagnet «hvis det kommer noen gode miljøutspill fra partiene, så er vi med, vis». Maken til defensiv holdning fra en av Norges største nyhetsformidlere skal man lete lenge etter. Norges største avis presterer til og med å bruke førstesiden på å fortelle at Carl I. Hagen ville forlate en TV-debatt. Fordi han ikke fikk komme til. Noe som i seg selv er utenkelig.

Det er bare få dager igjen til valget, og miljøinteresserte velgere kan gå til urnene uten å ha hørt et ord om partienes miljøprofil. Håpet må være at kravet om bedre skoler og høyere utdanning får gjennomslag. Dermed vil kanskje den oppvoksende generasjon bli smarte nok til å skjønne at miljøvern er viktig. Også i politikken. ■

Med beina på jorda og hjertet på rett sted.

GRØNNE BYER!

■ Miljøpolitikk har vært lite fremme i denne valgkampen. Dette beklager Sp. Vi ønsker her å fortelle om hva vi mener er viktig for kommunene nå, med disse sitatene fra vårt lokalpolitiske manifest:

✓ Mens utfordringen for mange distriktskommuner er å stoppe fraflyttingen, opplever de største byene våre en sterk vekst i folketallet. Dette gir høye bokostnader, økt press på friarealer og økt trafikk og forurensning. Utfordringen er å gjøre byene til et bedre sted bo, uten samtidig å legge til rette for økt tilflytting. Hensynet til folks helse og miljø setter også klare grenser for vekst.

✓ Byene må ikke vokse på bekostning av dyrka mark og friarealer. Grønne lunger er viktig for fysisk utfoldelse, helse og velvære. Særlig er det viktig å bevare friarealene i utkanten av byene, også fordi større avstander mellom bykjernen og utkanten betyr mer biltransport og dermed økt forurensning. I Oslo vil vi holde fast på Markagrensa.

✓ Det viktigste bidraget til å redusere forurensningen i byene vil være å ruste opp kollektivtransporten og bygge ut gang- og sykkelveinettet i byene, kombinert med restriksjoner på bilbruk og parkering. Det må være tillatt å subsidiere kollektivtrafikken med bompenger. Økt satsing på jernbane og utbygging av bybaner i de største byene er gode tiltak.

✓ Den Lokal Agenda 21-satsingen gir en fin mulighet til å satse på mer miljøvern nedenfra. Lokal Agenda 21 betegner både handling og plan. Kommunene skal utvikle langsiktige visjoner for det neste århundret, men også legge opp til å ta de første skrittene gjennom praktisk innsats her og nå.

✓ Enkeltinnbyggere, grendelag, frivillige organisasjoner, næringsliv og fagbevegelse bør alle delta – både i planlegging og i gjennomføring. De som har folk «møte» Lokal Agenda 21 der de ferdes til daglig, og gi dem en opplysningsfakt på miljøutfordringene der de selv finner det mest påkrevd. Kommunen støtter aktivt Lokal Agenda 21 der vi har makt i kommunen.

MER MILJØVERN NEDENFRA

GRØNNE BYER!

■ Miljøpolitikk har vært lite fremme i denne valgkampen. Dette beklager Sp. Vi ønsker her å fortelle om hva vi mener er viktig for kommunene nå, med disse sitatene fra vårt lokalpolitiske manifest:

✓ Mens utfordringen for mange distriktskommuner er å stoppe fraflyttingen, opplever de største byene våre en sterk vekst i folketallet. Dette gir høye bokostnader, økt press på friarealer og økt trafikk og forurensning. Utfordringen er å gjøre byene til et bedre sted bo, uten samtidig å legge til rette for økt tilflytting. Hensynet til folks helse og miljø setter også klare grenser for vekst.

✓ Byene må ikke vokse på bekostning av dyrka mark og friarealer. Grønne lunger er viktig for fysisk utfoldelse, helse og velvære. Særlig er det viktig å bevare friarealene i utkanten av byene, også fordi større avstander mellom bykjernen og utkanten betyr mer biltransport og dermed økt forurensning. I Oslo vil vi holde fast på Markagrensa.

✓ Det viktigste bidraget til å redusere forurensningen i byene vil være å ruste opp kollektivtransporten og bygge ut gang- og sykkelveinettet i byene, kombinert med restriksjoner på bilbruk og parkering. Det må være tillatt å subsidiere kollektivtrafikken med bompenger. Økt satsing på jernbane og utbygging av bybaner i de største byene er gode tiltak.

✓ Den Lokal Agenda 21-satsingen gir en fin mulighet til å satse på mer miljøvern nedenfra. Lokal Agenda 21 betegner både handling og plan. Kommunene skal utvikle langsiktige visjoner for det neste århundret, men også legge opp til å ta de første skrittene gjennom praktisk innsats her og nå.

✓ Enkeltinnbyggere, grendelag, frivillige organisasjoner, næringsliv og fagbevegelse bør alle delta – både i planlegging og i gjennomføring. De som har folk «møte» Lokal Agenda 21 der de ferdes til daglig, og gi dem en opplysningsfakt på miljøutfordringene der de selv finner det mest påkrevd. Kommunen støtter aktivt Lokal Agenda 21 der vi har makt i kommunen.

MER MILJØVERN NEDENFRA

Med beina på jorda og hjertet på rett sted.

Hvalnøtter knekkes via satelitt

Er Grønlands narhvalfangst bærekraftig? Hvordan påvirker oljeleting store sjøpattedyr? Hva med klimaendringer? Bruk av satelittsendere gir ny og enestående innsikt i hvalenes liv.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

For ett år siden ble satelittsendere montert på fem narhvaler i Tremblay Sound på nordsiden av Baffin Island i Canada. Mer enn 150 000 ganger har senderne sendt opplysninger til satelitter som igjen sender dataene til Danmarks Miljøundersøkelser (DMU) i Tagensvej i København. DMU samarbeider med Grønlands Naturinstitut om hvalprosjektet.

Menneskeskapte trusler

– Vi har nylig satt ytterligere syv sendere ut nå i august. Det vil

sette oss i stand til å finne ut hvor hvalene fra Tremblay Sound trekker. Vi har også montert dataloggere på hvalene som har gitt oss utrolige detaljer om dyrenes dykkeradferd, sier dr Mads Peter Heide-Jørgensen ved Grønlands Naturinstitut, til N&M Bulletin.

Hval er viktig for den grønlandske befolkning. Både som føde og som symbol på den tradisjonelle fangstkulturen. Narhvalen med sitt karakteristiske horn i pannen, burde kanskje hatt et i siden i stedet – til menneskene. De største truslene mot hvalene er menneskeskapt. Tradisjonelt har fangsten vært det største pro-

blemet, i tillegg kommer nye trusler, blant annet oljeleting, miljøgifter og endringer i det globale klimaet.

Dyrene fryser inne

– Hvordan påvirkes hvalene av klimaendringer?

– Langsomme endringer i is-dekket betyr ikke så mye, men vi vet at hurtige og, for hvalene, uforutsigelige endringer øker sjansene for at dyrene fryser inne i isen. Fra før er det kjent at narhvaler regelmessig fryser inne og omkommer.

Narhval er noe de fleste av oss bare har sett bilde av. Ifølge Heide-Jørgensen finnes det om lag 50 000 individer av denne arten i verdenshavene i dag.

Miljøgifter påvirker ikke

– Hva med miljøgifter?

– Vi finner svært høye nivåer av klororganiske miljøgifter, men ingenting tyder på at hvalene påvirkes av det.

– Hvor mange fanges årlig?

– Grønland tar mellom fem og syv hundre dyr, mens Canada fanger et sted mellom to og tre hundre.

– Vet dere noe om hvordan oljeleting påvirker dyrene?

– Vi vet at støy generelt generer dem, men det er ikke oljeleting i narhvalområdene foreløpig.

Hval, sel og hvalross merkes

Det dansk-grønlandske sjøpattedyrprosjektet omfatter også merking av hvithval, vågeval, ringsel, klappmyss og hvalross. Arbeidet skal pågå i tre år til. Resultatene, som vil bringe stadig ny viten om noen av klodens mest ukjente pattedyr, kan også brukes av Grønlands Hjemmestyre i forbindelse med regulering av fangst, sjenanse fra skipstrafikk og fra seismiske undersøkelser og prøveboringer. ■

forbo
FORSHAGA

LINOLEUM

- Et ansvarlig miljøvalg -

Linoleum er miljømerket med Svanen.

Som verdens største

linoleumsprodusent tar

Forbo-Forshaga ansvar for miljøet.

I Norge er det lagt store arealer med linoleum på bl.a. Rikshospitalet og Gardermoen.

forbo
FORSHAGA

Ett nytt gulv hvert 20. sekund

Forbo-Forshaga A/S, Leangbukta 40, N-1392 Vettre. Tlf.: 66 77 12 00. Fax: 66 77 12 40

Miljøvern viktigere enn innvandringspolitikk

Politikere og journalister bommer på sitt publikum når de stryker miljøvern fra dagsordenen for valgkampen. Langt flere er opptatt av miljø enn debatten om innvandringspolitikk, viser en fersk meningsmåling.

N&M Bulletin
ANDREAS TJERNSHAUGEN

Miljøvernsspørsmål er «svært viktig» eller «ganske viktig» for partiet til rundt 72 prosent av velgerne. Dette kommer fram i en meningsmåling utført for Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) i forrige uke. Miljøvern har vært nesten fraværende i riksmedienes valgdekning. Nå viser det seg at mer enn to tredeler av velgerne sier miljøpolitikken er viktig for hvilket parti de stemmer på. Spørsmål som distriktspolitikk, innvandring, kultur og idrett er viktig for færre velgere.

Skole- og utdanningssspørsmål har sammen med helse- og sosialpolitikk klart størst betydning for folks valg av parti. Over 90 prosent av de spurte sier slike spørsmål er viktige. Men miljø kommer altså på en solid tredje plass.

Ikke på TV

I valgsendingene til NRK og TV2 er det skole, gamle og syke, innvandring, distrikts- og kriminalpolitikk som er gjengangere. Miljøvern er ikke tema for noen av de store folkemøtene, og preger heller ikke den øvrige dekningen. Prosjektleder Stein Bjøntegård i NRK sier de har konsentrert seg om noen få temaer, og lagt vekt på hva det er mulig å få en tilspisset duell om.

– Det har ikke vært temaer på miljøside som har vært interessante nok. I vår hadde du Øvre Otta-saken, men den ble

parkert, sier Bjøntegård til N&M Bulletin.

Sjefen for TV2s valgsendinger, Knut Lindh, sier programmene spiller hva partiene er opptatt av:

– Hvis det kommer noen gode miljøutspill fra partiene, så er vi med, vi! Så langt har jeg ikke hatt inntrykk av at miljøvern er hovedsaken for noen av partiene, sier Lindh.

Det inntrykket deler de fleste som følger debatten på landsplan. Men valgforsker Tor Bjørklund ved Universitetet i Oslo advarer mot å tro at dekningen i riksmidlene er representativ for hva som skjer over hele landet. I spørreundersøkelsen han gjennomførte etter lokalvalget i 1995 sa et stort flertall at lokale saker dominerte valgkampen. Bare i store kommuner med over 60 000 innbyggere var det mer enn 50 prosent som sa at rikspolitiske saker, ikke lokale, preget valgkampen.

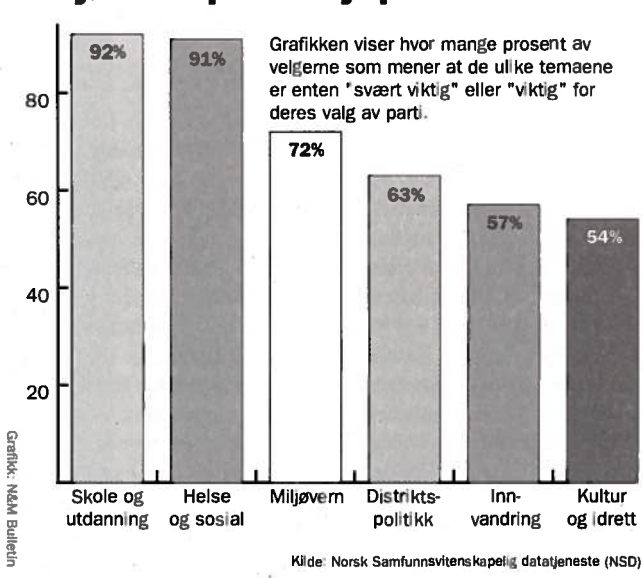
– Det er jo i disse bykommunene at riksmidlene gis ut, påpeker Bjørklund.

Lokalt

Når folk får et åpent spørsmål om viktigste saker i kommune- og fylkesvalget, nevner de ofte lokale saker som er vanskelig å plassere under et av de store, rikspolitiske temaene. Ja eller nei til broforbindelse eller et utbyggingsprosjekt har miljøkonsekvenser, men om det oppfattes som et «miljøspørsmål» kan variere.

I årets valgkamp kan de lokale

Miljøvern på tredje plass

sakene av betydning for natur og miljø ha blitt diskutert under andre overskrifter enn miljøvern. Statsviter Anders Todal Jensen ved Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (NTNU) i Trondheim sier miljøslagord ikke preger årets valgkamp i Trondheim.

– Helt klart ikke. Det er pussig at selv saker du skulle tro kunne gis en grønn tolkning, markeres på andre måter. Ap har foreslått å stenge torget for biltrafikk. Men forslaget lanseres som et spørsmål om kulturliv i sentrum, og har ingen front mot forurensning eller privatbilisme.

Undersøkelsen fra NSD er gjort blant et representativt utvalg på 1006 av den norske befolkningen med stemmerett. Den legges fram fredag sammen med tallene fra spørreundersøkelsen blant elever som deltok i skolevalgene.

Andre undersøkelser har vist kraftig fall i andelen velgere som nevner miljø som viktigste sak gjennom 90-tallet. Om den nye undersøkelsen viser at holdningen har endret seg, eller om det er slik at de miljøinteresserte velgerne fortsatt synes andre saker er enda viktigere, går ikke fram av tallene.

Flere velger vekst foran vern

Samtidig som arbeidsledigheten er lav, prioriterer stadig flere industriutbygging og økonomisk vekst framfor naturvern. 56 prosent av de spurte i NSDs meningsmåling sier seg helt enige eller nokså enige i påstanden «For å trygge økonomisk vekst, trenger vi

fortsatt industriutbygging, selv om dette skulle komme i strid med naturverninteressene.» Da det samme spørsmålet ble stilt i 1997 og 1995, var henholdsvis 50 og 48 prosent enige. Det har altså vært en tydelig økning i andelen som vil prioritere økonomisk vekst.

Lite grønn prat på skolene

Heller ikke i valgdebattene ved landets videregående skoler har miljøspørsmål stått særlig sentralt, forteller ungdomspolitikere som har kommet hjem fra skolevalgtur.

Kollektivtransport ble diskutert endel steder, men like mye som et spørsmål om framkomlighet for ungdom. Først og fremst handlet debattene om skole og utdanning.

– Jeg var på ti skoler, og ingen steder ble det debatt om miljø. Det var endel av oss som tok opp kollektivtransport. Men det var ikke noen overordnet diskusjon om vekst, forbruk eller avfall, sier Gry Larsen, sentralstyremedlem i AUF.

– Det kom ingen miljøspørsmål fra salen. Etter hva jeg hørte ble ikke Øvre Otta engang diskutert på Otta Videregående!

Larsen legger til at noen debattanter prøvde å snakke om «Lokal Agenda 21» - den lokale oppfølgingen av FNs miljøkonferanse i Rio - i skoledebattene.

– Elevene forsto ikke hva det var, sier Larsen.

Unge Høyres leder John Ragnar Aarseth bekrefter hovedinntrykket:

– Miljø har definitivt ikke preget debattene. Det har vært litt debatt om lokale miljø saker, som Veipakke Drammen, skytefeltet i Hedmark og Øvre Otta i Oppland, og gasskraftplaner i Trøndelag. Vi har grepet fatt i miljøspørsmål der det har vært lokale saker, sier Aarseth.

Reagerer på Huitfeldt

Arbeiderpartiet er med på å ødelegge regjeringens miljøpolitikk ved å stemme ned forslag, for så å etterlyse de samme forslagene etterpå, mener politisk rådgiver Tore Killingland.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Politisk rådgiver Tore Killingland i Samferdselsdepartementet reagerer på flere av AUF-leder Anniken Huitfeldts påstander i N&M Bulletin. Blant annet at «vi har hatt en kraftig forbruksvekst i Norge siden sentrumsregjeringen slapp til».

– Det er helt riktig at vi ikke har klart å stanse forbruksveksten i løpet av to år. Jeg synes likevel det er leit at Anniken Huitfeldt ikke kjenner til det regjeringen har gjort, sier han til N&M Bulletin.

Grønne skatter

Ifølge Killingland er et av problemene innenfor politikken at det

bare er fire år mellom hvert valg, og ett år mellom hvert statsbudsjett.

Han hevder likevel at til tross for den relativt korte tiden regjeringen har hatt på seg har den foreslått en rekke tiltak for å dempe forbruksveksten.

– Som for eksempel?

– I stortingsproposisjonen om grønne skatter og oppfølgingen av dette arbeidet ligger det mange slike forbruksdempende grep. Jeg synes også at den nye stortingsmeldingen om forbrukerpolitikk fortjener sammenligning med den Arbeiderpartiet la fram. Den sistnevnte startet med forbrukerrettigheter, med andre ord; bruk mer, mens vår heter «Forbruk, verdier og miljø». Det innebærer en kursendring og en ny måte å tenke på, sier han.

Kollektivtrafikk

Killingland trekker også fram regjeringens økte satsing på kollektivtrafikk som et forbruksdempende tiltak.

– Når vi vet at en norsk gjennomsnittsfamilie bruker mer på transport enn på mat er det jo det. I tillegg ville regjeringen ha sete- og CO₂-avgift som et mottrekk mot frislippet i luftfarten. En seteavgift ville ført til at tomme fly betalte like mye som halvfylte, men her ble regjeringen nedstemt av Høyre og Arbeiderpartiet, sier han.

Han mener generelt at alliansen mellom Høyre og Arbeiderpartiet stopper «et helhetlig grep om forbruksveksten».

Nedstemt av Høyre og Arbeiderpartiet

– Det er her jeg reagerer spesielt på Huitfeldts uttalelser. Hun etterlyser konkret en grønn elavgift. Det har vi vitterlig foreslått, og vi ble nedstemt - nok en gang - av Høyre og Arbeiderpartiet, sier Killingland.

Skreiens gyting skviser oppdrett

Austnesfjorden i Lofoten er så viktig for skreiens gyting at Fiskeridirektoratet vil jage bort oppdrettsnæringen.

Ifølge Lofotposten er det Fiskeridirektoratet region Nordland som nå vil sette foten ned for oppdrett av laks og ørret i Austnesfjorden. Oppdrettsvirksomheten har lenge vært omdiskutert. Blant fiskerne vakte det reaksjoner da Fiskeridirektoratet tillot virksomheten.

Ikke ønsket

Nå har det samme direktoratet gitt signaler om at oppdrettsanleggene ikke er ønsket i fjorden. Austnesfjorden er en velkjent gyteplass for skreien, og er også oppvekstområde for torsk.

Fiskeridirektoratet gjennomførte tidligere en befarings i området. Resultatet var at selskapet Follalaks Holding AS fikk be-

skjed om at virksomheten måtte alternere mellom to lokaliteter i området. Selskapet avviste dette med at driften ville bli for dyr.

6. august sendte Follalaks søknad om å få benytte den mest omstridte lokaliteten til ørretoppdrett. Direktoratet svarte med

at utsettingen ville føre til ytterligere konflikt med lofotfisket.

– Dette er å betrakte som et forhåndsvarsel om at lokaliteten i verste fall kan bli tilbake-trukket, sier førstekonsulent Roger Sørensen ved Fiskeridirektoratets regionkontor.

Miljøvernprisen 1999

Akershus fylkeskommune ønsker forslag på egnede kandidater til miljøvernprisen 1999. Miljøvernprisen går til personer, foreninger, grupper eller offentlige organer som har gjort en særlig innsats for miljøvernet, eller bedrifter med en klar miljøprofil.

Prisen består av et litografi og et stipend på kr. 25 000. Det er utarbeidet statutter for prisen. Mer informasjon finnes på internett: www.akershus-f.kommune.no/planmil/index.htm

Skriftlig forslag på kandidater og begrunnelse må være postlagt senest 1. oktober 1999. Forslag merkes "Miljøvernpris" og sendes til Akershus Fylkeskommune, fylkesrådmannen, Schweiigaards gate 4, 0185 Oslo.

Vi gratulerer Norges
Naturvernforbund med
85-års jubileet i 1999

Thor's Kemiske Fabrikker

Vi vil ivareta
skogens mangfold

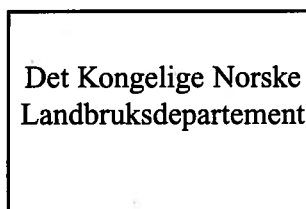
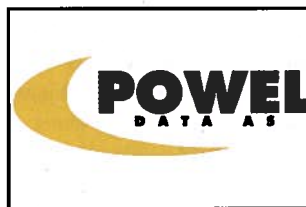

ØLJORD & AANES
Energiservice og energisystemer AS

Alt i sikkerhetskurs.

Tlf.: 33 07 32 04 Faks: 33 07 32 05
33 07 32 14 E-post: borrehi@online.no

Kalenderen

23. september: Konsert mot skytefelt, Rockefeller i Oslo. Arr: Stopp Regionfelt Østlandet, tlf: 22 36 42 18.

24. - 26. september: Naturfilosofisk seminar på Finsehytta, Finse. Arr: Den Norske Turistforening, tlf: 56 52 67 32.

30. september: Befaring og foredrag om bioenergi på Energigården, Hadeland. Arr: Energigården, tlf: 61 33 60 90.

15. - 16. oktober: Seminar om Norges landbrukshistorie, Bryggens Museum, Bergen. Arr: Senter for bygdeforskning, tlf: 73 59 17 29.

15. oktober: Kurs om sunne hus og bærekraftig bryggeri, Erga Gård, Rogaland. Arr: Kommunenes Sentralforbund og Erga Gård, tlf: 51 42 81 22.

23. - 24. november: Seminar om framtidens transport av gods og mennesker, Bonnier Conference Center, Stockholm. Arr: MiljøRapporten, tlf: +46 08 33 66 86

Monsanto sliter hardt i England

Vokser det genmodifiserte treet inn i himmelen eller står Monsanto overfor et børsras verre enn de naturkatastrofer firmaet beskyldes for å kunne forårsake?

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Styremedlemmer i Monsanto, verdens ledende bioteknologi-firma, presser nå hardt på for å få styret til å stoppe prøveplantinger med genetisk modifiserte vekster i England.

Ifølge avisen The Independent taper Monsanto nå så mye penger på det dårlige omdømmet firmaet har pådratt seg i engelsk opinion, at flere av styremedlemmer krever at prøveplantasjene må stoppes helt.

Styreformann gir seg ikke
Monsantos styreformann, Bob Shapiro, insisterer imidlertid på at forsøkene må fortsette. Monsanto har allerede tonet ned virksomheten med genetisk modifiserte planter betydelig i England, og flere ledere i Monsanto uttrykker nå frustrasjon over den suksessen miljøsidene har hatt i kampen mot firmaet så langt. Kilder i Friends of the Earth (FOE) i England hevder at Monsanto nå bare har 30 plantasjer igjen i England. I fjor var tallet 110.

Ifølge The Independent over Sunday er USA bekymret over Monsanto's vanskeligheter i

England. Clinton-administrasjonen har derfor lagt tungt press på engelske statsråder for å få tillatt en ny genmodifisert mais-type, utviklet av Monsanto, i engelske matvarebutikker.

Nederlag for Blair?

Dersom Monsanto må gjøre retrett i England vil det være et tungt slag for bioteknologi-industrien. Det vil også være et betydelig nederlag for statsminister Tony Blair som har gjort støtte til bioteknologi til en integrert del av Labours politikk. Kongehuset på sin side har, gjennom prins Charles, sagt tydelig fra hva man

mener om genmodifisert mat etter en massiv reklamekampanje fra Monsanto tidligere i år, og det engelske folk er som vanlig opptatt av hva de kongelige måtte mene om aktuelle spørsmål.

Paria-varer

Mens Statens Petroleumsfond har investert tungt i bioteknologiindustrien, også i Monsanto, er det flere og flere som advarer mot slike investeringer. Europas største bank, Deutsche Bank, tror genmodifiserte organismer vil bli et paria-område for investorer og varsler et kommende mareritt for Monsanto.

Pakk sammen!

FOE-talsmann Pete Riley er ikke i tvil om hva som gjør Monsanto upopulære i England.

– Monsanto kutter drastisk ned på virksomheten på grunn av folks overveldende negative

reaksjoner på den aktiviteten de bedriver i England. Det er på tide de pakker sammen og drar, sier han.

Offisielt nekter Monsanto for at det er snakk om å kutte ut de engelske prøveplantasjene. Firmaet hevder at den reduserte aktiviteten ikke er bevis for at firmaet trekker seg ut av England.

– Det har ikke vært diskutert. Vi mener det er viktig at folk får informasjon fra prøveplantasjene, sier en Monsanto-talsmann i firmaets hovedkvarter i Missouri.

Greenpeacelederen Peter Melchett mener en retrett i England vil være en katastrofe for Monsanto.

– Hvis de ikke klarer å etablere seg i England, hvor firmaet har den mest vennlig innstilte regjeringen i Europa, er det vanskelig å se at de skulle klare det noe annet sted, sier han.

... og vil hindre lov i Pakistan

Monsanto blander seg inn i forberedelsen til en ny pakistansk lov om planteforbedring. Selskapet er redd for erstatningskrav dersom noe går galt med genspleisede planter.

IPS
MUDDASSIR RIZVI

Ifølge ansatte i det pakistanske ernærings- og jordbruksdepartementet, har Monsanto uoppfordret kommet med forslag som selskapet ville ha med i Loven om rettigheter for planteavlere.

– Monsanto trekker også i mektige tråder for å påvirke lovgivningsprosessen i sin retning ved å sende brev til statsansatte og ha møter med politikere, sier en funksjonær i departementet.

De kommende avtalene krever at landene som undertegner skal utvide beskyttelsen av plante variasjoner, enten gjennom patentordninger eller et eget system.

Pakistan har valgt det siste for å kunne gi mest mulig beskyttelse til bondene mot fler-

nasjonale frøselskaper som nå øyner et lukrativt marked i utviklingsland. Monsanto er et av de største selskapene innenfor dette markedet.

Vil ikke betale for «alminnelige» skader

Lovforslaget vil blant annet pålegge eiere av genmodifiserte eller nye genspleiserte varianter til å betale erstatning for skader som disse artene måtte forårsake. Vurderingen av slike skader skal foretas av komiteen for biosikkerhet, heter det i utkastet.

Dette har fått Monsanto til å reagere. 16. august sendte selskapets administrerende direktør A. Rehman Khan en faks til Avdelingen for godkjenning av såvarer i den pakistanske statsadministrasjonen og gjorde det

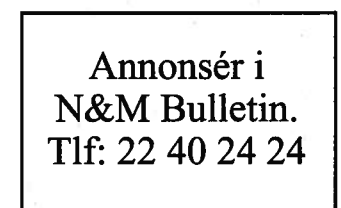
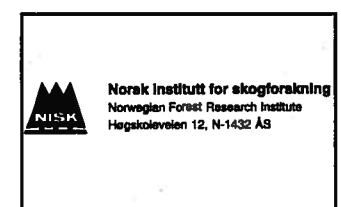
klart at en slik ordning ikke kunne godtas.

«Med en slik setning kan enhver saksøke oss og be om kompensasjon for risiko og skader som er helt alminnelige. Derfor, fjern denne setningen», skriver Khan i faksen og gjentar at setningen ikke kan godkjennes av noe som helst flernasjonalt selskap.

Vil prøve ut genspleisede såvarer

– Monsanto planlegger å begynne utprøvingen av sine genspleiserte såvarer, enten i Sahiwal- eller Faisalabad-distriktet i provinsen Punjab, opplyste Irfan Ahmed, redaktør av Seed Magazine, på et møte i Islamabad nylig.

Rundt 240 pakistanske selskaper selger såvarer som er utviklet av offentlige forskningsinstitusjoner. Men flernasjonale selskaper som DuPont, Monsanto, Novartis, Pioneer Group, AgriVo og ICI, står klare til å kaste seg over markedet så snart lovgivningen er ferdig.

Krever miljøforskning i Nordsjøen

Havforskningsinstituttet mener miljøkonsekvensene av norsk oljeutvinning er for dårlig undersøkt. Fiskeridepartementet er enig og ber om mer forskning på feltet.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

«Havforskningsinstituttet har i mer enn 10 år pekt på mulige miljøkonsekvenser av utslippene av store mengder produsert vann», skriver forskningsdirektør Hein Rune Skjoldal ved Havforskningsinstituttet i et brev til Fiskeridepartementet. Brevet er skrevet i forbindelse med Miljøverndepartementets høring om nye nasjonale resultatmål for oljeforurensning fra virksomheten i Nordsjøen.

Skjoldal peker videre på at forutsetningene i Stortingsmelding 26 (1993-94) er brutt. Her ble det uttrykt behov for forskning og overvåking i forbindelse med utslipp av produsert vann i Nordsjøen.

Miljøgifter

Produsert vann kommer opp fra havbunnen ved utvinning av olje. Vannet kan være naturlig tilstede i de olje- og gassholdige sjiktene, eller kan ha blitt pumpet inn i sjøbunnen i forbindelse med utvinningsprosessen. Vannet inneholder en rekke naturlige stoffer som er giftige. I tillegg kan det inneholde tilsetningskemikalier. Blant stoffene man finner i vannet er benzen, toluen, xylene, PAH og ulike typer fenoler. Mengdene er ikke små, eksempelvis regner man med at det slippes ut 30 tonn PAH årlig i Nordsjøen. PAH er en miljøgift som blant annet regnes som

kreftfremkallende. Utslipet av fenoler er anslått til 500 tonn per år, hvorav omtrent 10 prosent kan være alkylfenoler. Denne stoffgruppen har hormonhermende egenskaper.

Ifølge forskningsdirektør Skjoldal er det vanskelig å anslå skadevirkningene fra utslippene. Særlig fordi komponentene er mange: «Kronisk eksponering til lave konsentrasjoner av en cocktail av forurensningsstoffer er det per i dag vanskelig å gjøre konsekvensvurdering av», skriver han i sin uttalelse til Fiskeridirektoratet.

Makrellen som forsvant

Skjoldal mener man ikke kan utelukke langtidsvirkninger ved utslipp av produsert vann. Han peker på forandringer i miljøet i Nordsjøen som man ikke klarer å forklare. Foraminiferer, en type encellede dyr, har blant annet mer eller mindre forsvunnet fra vannmassene i Skagerrak i løpet av de siste 200 årene. Bunnlevende foraminiferer har vist store forandringer siden rundt 1970. Nordsjømakrellen ble fisket opp på slutten av 60-tallet, og har siden ikke kommet tilbake igjen: «Det kan ikke utelukkes at utslipp fra petroleumsindustrien kan være en medvirkende årsak», skriver Skjoldal om disse tilfellene.

Felt må stenges?

I sin høringsuttalelse til Miljøverndepartementet viser Fiskeri-

departementet til Skjoldals brev, og ber om økt forskningsinnsats for å avdekke eventuelle skadevirkninger som følge av utslippene i Nordsjøen. I uttalelsen skriver departementet blant annet at «en reell «føre-var»-tilnærming krever et løft på forskningssiden».

Hein Rune Skjoldal mener forskningsarbeidet for å kartlegge eventuelle skadevirkninger vil koste rundt 200 millioner kroner. Viser det seg at oljeutvinningen utgjør et reelt miljøproblem, vil oljeprodusentene få problemer. Særlig hvis forslaget til nye resultatmål blir vedtatt.

«Dersom det dokumenteres at dagens utslipp av produsert vann gjør miljøskade, vil en konsekvens være at en betydelig del av norsk oljeproduksjon fra eksisterende felter må stenges for at det nasjonale målet skal nås», mener Skjoldal. ■

▼ fakta

- «Produsert vann» er vann som pumpes opp sammen med olje og gass fra feltene i Nordsjøen.

Vannet forekommer naturlig i reservoarene, eller er injisert i havbunnen i forbindelse med oljevirksomheten.

- Vannet inneholder forurensende stoffer som VOC (flyktige organiske forbindelser), PAH (polysykliske aromatiske hydrokarboner) og fenoler.

- Enkelte av stoffene i VOC-gruppen er svært giftige. PAH er kjent som kreftfremkallende. Enkelte fenolvarianter regnes som hormonhermende.

Telemarkingene ønsker bjørn

53 prosent av Telemarks befolkning ønsker å ha bjørn i fylket sitt. Det viser en undersøkelse gjennomført av Norfakta for telemarksavisa Varden.

Gaupe er enda mer populær i fylket. Hele 65 prosent av telemarkingene mener at gaupe hører hjemme i fylkets skoger.

Skepsisen er større for ulv. 47 prosent er for, 47 prosent er mot.

Undersøkelsen viser videre at menn er mer positivt innstilt til rovdyr enn kvinner, og at eldre mennesker er mer skeptiske til rovdyr enn den yngre garde. Partimessig er ikke uventet. Spelverne mest mot levedyktige rovdyrstammer i fylket. RV- og SV-vergerne er mest positive. ■

N&M Bulletin presiserer

I N&M Bulletin nummer 13 skriver vi at kinesisk impotens truer havhesten. Flere lesere mener dette er feil, da fisken saken gjelder heter sjøhest. De samme leserne påpeker at havhester er en fugl.

Det korrekte er at fiskeartene kalles både havhester og sjøhester, mens fuglearten kun heter havhest. ■

Fornøyd med Hunsfos fabrikker

Som første norske bedrift innen treforedlingssektoren søker nå Hunsfos fabrikker i Vennesla om medlemsskap i Forest Stewardship Council (FSC). Initiativet hilses velkommen av Naturvernforbundet.

– Dette er den eneste sertifiseringsordningen som har troverdighet både internasjonalt og her hjemme. Vi ønsker Hunsfos lykke til videre med fremtidsrettet miljøatsning, sier informasjonssjef Kåre Olerud i en pressemelding. ■